

Roundup bezorgt betrokkenen een punthoofd

Kan de overheid verbod op chemische onkruidbestrijdingsmiddelen bewerkstelligen?

Staatssecretaris Mansveld heeft begin juni een conceptbesluit naar de Tweede Kamer gezonden om het beleid inzake gewasbeschermingsmiddelen buiten de landbouw te wijzigen. Die wijziging zou onder meer inhouden dat het gebruik van chemische middelen wordt verboden. Mansveld denkt het slim te spelen, maar het verbod is zeker nog geen gelopen race.

Auteur: Guy Oldenkotte

De staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu, Wilma Mansveld, werkt al jaren aan een verbod op het gebruik van chemische middelen voor het bestrijden van onkruid. Met name glyfosaat, het hoofdbestanddeel van het populaire bestrijdingsmiddel Roundup, staat ter discussie. Tegenstanders beschouwen glyfosaat als een bedreiging voor onze drinkwatervoorziening. Voorstanders wijzen naar het standpunt van de Gezondheidsraad,

die vorig jaar, na een uitvoerig onderzoek, tot de conclusie kwam dat 'moderne chemische gewasbeschermingsmiddelen selectiever en beter afbreekbaar zijn en zich veel minder ophopen in het lichaam van mens en dier dan middelen die vroeger werden gebruikt'. Voorstanders vinden een verbod daarom overtrokken. De Gezondheidsraad verrichtte dat onderzoek in opdracht van dezelfde overheid. De controverse die deze conclusie ver-

oorzaakte, is er mede de oorzaak van dat de wens van de staatssecretaris tot dusver slechts de vader van de gedachte is.

De verwoede pogingen van Mansveld om het verbod te bewerkstelligen, zijn al verschillende malen gestrand. Maar daar zou nu wel eens verandering in kunnen komen.

Vooruit via een omweg?

De staatssecretaris heeft ervoor gekozen om haar

wens te realiseren via een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB). Het gaat om een verbod dat in fasen ingaat: eerst voor verhardingen (straten, stoepen, grindpaden), begin 2016, en daarna, eind 2017, voor onverharde oppervlakken (plantsoenen, parken). Uitzonderingen komen er voor situaties waarin het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen noodzakelijk is en voor terreinen die redelijkerwijze niet anders dan met gewasbeschermingsmiddelen kunnen worden onderhouden. 'Het probleem is dat het lastig is om juridisch iets tegen een AMvB te doen. Pas nadat die is aangenomen, kun je actie ondernemen, bijvoorbeeld door de wet te overtreden en de bekeuring te laten voorkomen bij een rechter, zodat deze er een objectief oordeel over kan vellen', zegt Jo Ottenheim van de belangenorganisatie voor de Nederlandse agrochemische industrie, Nefyto. De belangenorganisatie behartigt de belangen van leveranciers van onder meer chemische onkruidbestrijdingsmiddelen. Ottenheim is, op zijn zachtst gezegd, not amused. 'Wij zijn geschrokken en geïrriteerd. De discussie gaat zich nu verharden, temeer omdat wij van mening zijn dat er geen juridische grondslag is. Wat Mansveld nu doet is niet de toelating aanvechten, maar het gebruik aanpakken. Er ontstaat nu dus een raar spanningsveld.' Met de gekozen route tornt Mansveld als zodanig niet aan de autoriteit van het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden

De wens van de staatssecretaris om onkruid zonder chemische middelen te bestrijden lijkt vooralsnog niet haalbaar.

(Ctgb), dat bepaalt of middelen überhaupt mogen worden gebruikt. 'Als de AMvB realiteit zou worden, is het straks aan de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit om vast te stellen of de regels worden opgevolgd', aldus Ottenheim.

Duits dictaat leidend

Ottenheim stelt dat Nefyto en de industrie alles in het werk zullen stellen om goedkeuring van de AMvB te voorkomen. 'We zullen Kamerleden in zowel de Eerste als de Tweede Kamer gaan benaderen en wijzen op de juridische haken en ogen van het voorstel.' Ottenheim sluit niet uit dat de lobby zich ook zal gaan richten op de Europese Commissie. De kans op een succesvolle vertraging van de invoer zou juist in Brussel wel eens kans van slagen kunnen hebben. Europese wetgeving overstijgt die van de afzonderlijke lidstaten. Dat Nederland pleit voor een verbod op chemische middelen bij het bestrijden van onkruid mag misschien nobel zijn, het eindoordeel wat betreft het gebruik van glyfosaat ligt bij de Duitse autoriteiten. Laat glyfosaat nu juist het hoofdbestanddeel zijn van het meest populaire onkruidbestrijdingsmiddel in ons land: Roundup. 'Duitsland is door de overige Europese landen aangewezen als rapporteur-lidstaat voor de tienjaarlijkse herbeoordeling van de actieve stof glyfosaat in de EU. Duitsland heeft daartoe het in de EU ingeleverde dossier geëvalueerd', zegt Luc

Jo Ottenheim

Krekels, communicatieadviseur bij het Ctgb. Krekels voegt daaraan toe: 'Als lid van de Europese Unie is Nederland verplicht het advies van Duitsland te volgen.' De discussie omtrent het gebruik van glyfosaat laaide onlangs op, nadat eind maart een artikelje verscheen in het medische vakblad *The Lancet*. In het artikel stelden wetenschappers van het Internationaal Agentschap voor Onderzoek naar Kanker (IARC) dat zij tot de conclusie waren gekomen dat glyfosaat 'mogelijk kankerverwekkend' is. Monsanto, de fabrikant van Roundup, reageerde woedend. 'De Duitse regering heeft in januari nog een vierjarige studie voor de Europese Unie afgerond waarin glyfosaat werd bestudeerd. Zij kwam tot de conclusie dat de kans gering is dat glyfosaat kankerverwekkend is voor mensen', zegt Dr. Philip Miller, vicepresident Wereldwijde Regulering bij Monsanto, in een reactie op de publicatie. Noch die publicatie, noch de wens van de Nederlandse overheid lijkt voor de Duitse instanties voldoende aanleiding om het onderzoek te heropenen. De Duitse autoriteiten zullen pas actie ondernemen zodra onderzoekers van het IARC hun conclusies hebben afgerond.

Niet voor het eerst

Het is niet voor het eerst dat de wens van de staatssecretaris wordt gedwarsboomd door dat Duitsland een andere opinie aanhangt. In 2013 schreef Mansveld aan de Kamer: 'Glyfosaat in oppervlaktewater (Maas, Rijn) is deels van Nederlandse herkomst, deels ook afkomstig uit bovenstroomse lidstaten en uit de landbouw.' De staatssecretaris reageerde destijds op vragen van de VVD. 'Daardoor is een garantie dat glyfosaatconcentraties altijd en overal beneden de drinkwaternorm zullen blijven, niet mogelijk.' De VVD vroeg zich af of het voorstel van de staatssecretaris wel kon rekenen op steun vanuit de samenleving. Ondanks de veelvuldige inzet van communicatie sinds eind jaren 90 was de concentratie in het water nauwelijks afgenomen. 'Uitgangspunt van beleid is bescherming van het aquatisch milieu en bescherming van kwetsbare groepen (zoals kinderen) tegen vermijdbare blootstelling aan chemische stoffen; daarom worden aan sectoren technisch haalbare en financieel betaalbare maatregelen voorgeschreven. Het voorkómen van een bepaalde zuiveringsstap voor drinkwaterbereiding is geen doel op zich', verdedigde Mansveld zich. 'Een aanzienlijke vermindering van de glyfosaatconcentraties wordt wel verwacht. Een gezamenlijke aanpak van de verontreinigingen is nodig.' Daarom werd in de nota 'Gezonde Groei, Duurzame Oogst' aangekondigd dat Nederland zich zal inspannen om grensoverschrijdende ver-

ontreinigingen aan te pakken. De resultaten van die inspanning zijn wat betreft glyfosaat beperkt. Anno 2015 is Duitsland nog altijd van mening dat glyfosaat dus bestaansrecht heeft. Eerlijkheidshalve moet daarbij worden opgemerkt dat onze oosterburen het middel langzaam maar zeker proberen uit te faseren.

De staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu, Wilma Mansveld, werkt al jaren aan een verbod op het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen

Van uitstel komt...

De publicatie in *The Lancet* was voor staatssecretaris Mansveld voldoende aanleiding om het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) opdracht te geven een oordeel te vellen over de inhoud van de publicatie. Volgens Bernadette Ossendorp, afdelingshoofd bij het RIVM, zal die conclusie echter nog enige tijd op zich laten wachten. 'Het RIVM komt tot de conclusie dat het IARC-standpunt afwijkt van beoordelingen van glyfosaat die zijn uitgevoerd door andere gerenommeerde instanties, waarin de conclusie wordt getrokken dat het onwaarschijnlijk is dat glyfosaat een risico op kanker geeft bij de mens. Ook stelt het RIVM vast dat de volledige IARC-beoordeling (Monograph 112) nog niet gepubliceerd is en daarom niet door het RIVM ingezien kan worden.' Tot die tijd is het RIVM niet in staat om de staatssecretaris te voorzien van voldoende informatie naar aanleiding van de publicatie. In de wetenschap dat het IARC ook producten als koffie, kaneel, augurken en zelfs mosterd als 'mogelijk kankerverwekkend' heeft geclassificeerd, valt het nog maar te bezien of het RIVM redenen kan aandragen waarmee Mansveld het gebruik van gly-

fosaat kan verbieden. Zoals de Volkskrant onlangs in een redactioneel commentaar stelde: 'Het kankerrisico van glyfosaat staat of valt met de dosis die we binnenkrijgen. Alleen boeren die de onkruidverdelger regelmatig spuiten, worden misschien aan genoeg glyfosaat blootgesteld om problemen te verwachten.' De Volkskrant verwijst in het artikel zelfs naar de grootste studie ter wereld die is gedaan om de gezondheid van boeren in kaart te brengen. Volgens de *Agricultural Health Study* kon, na onderzoek van 50.000 boeren, geen verband worden gelegd tussen het gebruik van glyfosaat en kanker. Bovendien, zo stelde de Volkskrant, ontwikkelde er zich geen kanker bij muizen en ratten die dagelijks meer dan duizend keer zo veel glyfosaat binnenkrijgen als de gemiddelde boer. De conclusie van de Volkskrant was dan ook dat het onderzoek van het IARC met een korreltje zout dient te worden genomen. Of er daarom enige waarde gehecht moet worden aan de publicatie namens het IARC, valt nog te bezien, ook volgens Masha Meijer van het Nederlands Kankerfonds. 'De voorlopige conclusie dat glyfosaat waarschijnlijk kankerverwekkend of mogelijk kankerverwekkend is, geeft weinig duidelijkheid. Het IARC onderscheidt vier klassen waarin het risico van kankerverwekking door producten is ondergebracht.' Meijer meent dat de publicatie in de *The Lancet* gezien moet worden in een meer wetenschappelijke context. 'Publicatie in een wetenschappelijk tijdschrift wordt door wetenschappers aangegrepen om de discussie op te starten. Daarom hebben de uitspraken van deze wetenschappers voor het grote publiek vooralsnog geen waarde. Het was prettig geweest voor het grotere publiek als de wetenschappers wat voorzichtiger waren geweest met hun uitspraken. Maar dit is nu eenmaal de wijze waarop de wetenschap werkt.'

Niet willen wachten

Net als Krekels en Ossendorp adviseert ook Meijer eerst de publicatie van de Monograph af te wachten, alvorens conclusies te trekken met betrekking tot glyfosaat. Die Monograph zal voorlopig echter nog even op zich laten wachten. 'Het RIVM heeft contact gezocht met een van de auteurs van het betreffende artikel in *The Lancet*, met de vraag wanneer de betreffende Monograph gepubliceerd zal worden. Daaruit is naar voren gekomen dat dat mogelijk nog een jaar duurt', merkt Bernadette Ossendorp van het RIVM op. Blijkbaar is dat voor Mansveld te lang. 'De staatssecretaris weet echter ook dat de EU, de Amerikaanse Milieubeschermingsautoriteit (US-EPA) en het panel van de Wereldgezondheidsorganisatie en de VN Voedsel- en Landbouworganisatie op basis van

een groot aantal genotoxiciteits- en carcinogeniteitsstudies al geconcludeerd hebben dat glyfosaat niet kankerverwekkend is', zo stelt Ossendorp.

Volledige wetswijziging noodzakelijk

Dat het een moeizame discussie is, moge duidelijk zijn, zegt ook Ruud Snijders van Innogreen, leverancier van biologische bestrijdingsmiddelen. 'Ik acht een nieuwe wet juridisch niet haalbaar, temeer omdat ook de Europese regelgeving hierbij meespeelt en omdat het dan om meer zal gaan dan om dit bestrijdingsmiddel alleen. In dat geval moet ook de milieuschade van laagrisicomiddelen als Cito en Ultima worden aangetoond, terwijl deze middelen juist worden gezien als de milieuvriendelijke methode. Die schade is er niet; daarom is een verbod niet mogelijk.' Daarmee is ook duidelijk waarom Mansveld heeft gekozen voor een Algemene Maatregel van Bestuur. 'Dat betekent ook dat het bestrijden van onkruid aanzienlijk duurder wordt', vult Jo Ottenheim aan. 'In mijn gemeente van zo'n 22.000 inwoners zullen de kosten stijgen van 53.000 naar 145.000 euro. Dat zijn kosten die de maatschappij zal moeten betalen.' Het alternatief zou kunnen zijn dat men genoeg neemt met een lager niveau van onderhoud. 'In de AMvB spreekt de staatssecretaris de wens uit dat ze vermijdbare blootstelling aan schadelijke stoffen wil voorkomen. Als daarmee wordt ingestemd, dan is het hek van de dam. Borstelen valt dan af als alternatieve methode om onkruid te bestrijden, omdat bij borstelen fijnstof vrijkomt. En ook het branden van onkruid is geen alternatief, vanwege de CO₂ die daarbij ontstaat.'

Ruud Snijders omschrijft de hele situatie als een typisch voorbeeld van hoe de overheid te werk gaat. 'Politici willen graag een statement maken, maar dat blijkt in de praktijk niet altijd te werken. Ze doen echter beloftes en uitspraken voordat ze zich de consequenties realiseren.' Ook nu lijkt het erop dat de staatssecretaris, ondanks de indiening vlak voor het zomerreces, wederom overhaast te werk is gegaan. De sector zou daarom niet raar moeten opkijken als de invoerdatum van een verbod op het gebruik van chemische onkruidbestrijdingsmiddelen opnieuw wordt verschoven.

Be social

Scan of ga naar:

www.stad-en-groen.nl/artikel.asp?id=41-5327